

Maart 2016

GEACTUALISEERDE VISIE OP RECREATIE EN
TOERISME TEYLINGEN (2016-2020)

STERK IN VERBINDEN

De geactualiseerde visie op recreatie en
toerisme is vastgesteld door de gemeenteraad
van Teylingen op 24 maart 2016.

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD	5
1. INLEIDING	7
1.1 HOE KWAM DEZE NOTITIE TOT STAND	7
1.2 RELATIE MET ANDERE BELEIDSTERREINEN EN FOCUS VAN DEZE NOTITIE	8
1.3 BELANG VAN REGIONALE SAMENWERKING	9
1.4 DUURZAAMHEID	12
1.5 LEESWIJZER	12
2. DNA VAN TEYLINGEN, VISIE EN BELEIDSUITGANGSPUNTEN	15
2.1 DNA VAN TEYLINGEN	15
2.2 GEACTUALISEERDE VISIE EN BELEIDSUITGANGSPUNTEN	17
3. TRENDS EN ONTWIKKELINGEN	21
4. WAAR ZETTEN WE OP IN?	25
4.1 FOCUS OP ONDERWERPEN	25
4.2 UITVOERINGSPROGRAMMA	29
5. FINANCIËN EN MONITORING EN EVALUATIE	37
5.1 FINANCIËN	37
5.2 MONITORING EN EVALUATIE	38
BIJLAGE 1. WAT HEBBEN WE BEREIKT?	41
BIJLAGE 2. LIJST VAN BELEIDSDOCUMENTEN	47

VOORWOORD

In 2007 hebben wij onze visie op recreatie en toerisme vastgesteld, met als doel Teylingen nadrukkelijker te profileren op het gebied van recreatie en toerisme. In deze visie is aangegeven dat “Teylingen uitgroeit tot een veelzijdig en aantrekkelijk gebied voor dagrecreatie, vooral voor onze eigen inwoners maar ook voor bezoekers vanuit de kust, Randstad, rest van Nederland en het buitenland. Daarmee willen we het leef- en verblijfsklimaat voor onze inwoners verbeteren, toeristische bestedingen vergroten en het aantal korte vakanties in onze gemeente laten toenemen”.

WE HEBBEN AL VEEL BEREIKT!

In de afgelopen jaren is er door veel verschillende publieke en private partijen gewerkt aan de aantrekkelijkheid van de gemeente voor onze eigen bewoners en ondernemers en het versterken van het toeristisch product in de gemeente Teylingen voor onze bezoekers.

De gemeente scoort hoog op woonaantrekkelijkheid, mede door de nabijheid van recreatiegebieden als Koudenhoorn en de Boterhuispolder, die in de afgelopen jaren zijn ontwikkeld (Bureau Louter, 2014). De beleefbaarheid van het landschap, onder andere mogelijk gemaakt door het opzetten van het regionale wandelnetwerk Bollenstreek over agrarische gronden, door de bollenvelden en de realisatie van het Uitkijkpunt over de Kagerplassen aan het eind van de Menneweg, maken dat niet alleen onze bewoners graag hier in Teylingen wonen, maar het trekt ook dagrecreanten naar Teylingen. Met name onze horeca en winkelcentra profiteren hiervan. Recreatie en toerisme draagt bij aan de economische vitaliteit van onze gemeente.

WE GAAN NOG VEEL DOEN!

Nu bouwen we verder op hetgeen in de afgelopen jaren is bereikt. De gemeente zet in op strategische gebiedsgerichte opgaven en voorzieningen op regionaal niveau. De rol van de gemeente is hierbij veelal ontwikkelend en uitvoerend. De rol van de gemeente kan per project verschillen. Lokale partijen, onze ondernemers in de detailhandel en de horeca, jachthavens en campings, agrariërs, natuurbeschermingsorganisaties, bewonersverenigingen kunnen aan deze kapstok hun eigen projecten en investeringen ophangen/ koppelen. De gemeente heeft hierbij een regisserende en faciliterende rol en helpt bij het zoeken van verbindingen. Wij nodigen u en dagen u uit om mee te werken aan een bloeiende gemeente!

De gemeente Teylingen,
C.P. (Kees) van Velzen, wethouder recreatie en toerisme

uitgezonderd
uitgezonderd bestemmingsverkeer

MODE NAAR 'E. ZV

ZEEMAN

5,00

1. INLEIDING

In 2007 is de eerste Teylingse visie op Recreatie en Toerisme vastgesteld. Dit vormde de basis om aan de slag te gaan met de opdracht om Teylingen uit te laten groeien tot een veelzijdig en aantrekkelijk gebied voor dagrecreatie. Dit vanuit de focus om het leef- en verblijfsklimaat voor onze inwoners te verbeteren en toeristische bestedingen te vergroten.

Inmiddels zijn we een aantal jaren verder en hebben we veel ervaring opgedaan. Deze ervaring zetten we om in beleid voor de komende vier jaren. Deze notitie is bedoeld om weer te geven wat we willen bereiken voor onze recreanten en toeristen en waarom we dat willen. Een scherpe beleidsfocus helpt ons om uitvoeringskeuzes voor de toekomst te maken.

Een geactualiseerde visie op recreatie en toerisme met beleidsuitgangspunten en uitvoeringsprogramma treft u aan in deze notitie. Er is ingespeeld op trends en ontwikkelingen en op signalen vanuit de praktijk die vragen om een duidelijke beleidsrichting. Een voorbeeld hiervan is de behoefte van de campinghouders in onze gemeente aan ontwikkelingsruimte voor hun terrein om de kwaliteit te verbeteren en om flexibel in te kunnen spelen op de markt en zo hun bedrijfseconomische kansen te vergroten. Daarnaast is in deze notitie ingespeeld op effecten van vastgesteld beleid. Zo heeft de subsidienota 'Back to Basics' effect op de rol die we als gemeente spelen naar inwoners en organisaties. We verwachten van onze inwoners en organisaties inzet, eigen verantwoordelijkheid en het zoeken naar verbinding en creativiteit. De afbouw van de bijdrage aan het Bloemencorso is hier een voorbeeld van.

1.1 HOE KWAM DEZE NOTITIE TOT STAND

Het Raadsprogramma 2014-2018 "Zorgzaam regisseren dichtbij mensen" vormt het vertrekpunt van deze notitie. Hierin staan samenwerking, promotie, versterking en verbinding centraal als het om toerisme en recreatie gaat. Ook is er nauwe samenhang met de actuele ontwikkelingen op het gebied van de samenwerking in zowel de Bollenstreek (waaronder de Brede Economische Agenda) en de samenwerking binnen de Hollands Utrechtse Plassen en de Leidse Ommelanden. Deze lokale visie op recreatie en toerisme en de Brede Economische Agenda liggen in elkaars verlengde en ondersteunen en versterken elkaar.

We hebben er voor gekozen om de input van participanten uit de samenleving in de lopende recreatie projecten te gebruiken voor de inhoud van onderdelen van deze notitie. Zo hebben we signalen van de (lokale en regionale) watersportondernemers in diverse projecten meegenomen. Hetzelfde geldt voor ontwikkelingen rondom het wandel- en fietsnetwerk. In het kader van het project Boterhuispolder tweede fase, is met gebruikers (wandelaars, fietsers, kanoërs, natuurliefhebbers) en agrariërs/ondernemers gedroomd over het veenweidegebied van Teylingen. De campingeigenaren hebben we gesproken in aanloop naar deze notitie, omdat deze visie voor hen het vertrekpunt vormt voor een verdere uitwerking van het bestemmingsplan Buitengebied. Wij hebben hun wensen en signalen in beeld gebracht en verwerkt in deze visie. Ook het participatieproces rondom de Roodemolenpolder en de Ruïne van Teylingen heeft input voor deze notitie verschaft.

In het kader van de Brede Economische Visie voor de Bollenstreek is gesproken met Horecaondernemers en een evenementenorganisator. De input voor de Brede Economische Agenda is vertaald naar het lokale niveau van de gemeente Teylingen.

1.2 RELATIE MET ANDERE BELEIDSTERREINEN EN FOCUS VAN DEZE NOTITIE

Recreatie en toerisme is sterk gerelateerd aan andere beleidsterreinen en activiteiten. De economische waarde van recreatie en toerisme is hoog, door de werkgelegenheid die het genereert en de directe en indirecte opbrengsten die het levert. Recreatie en toerisme is ook sterk verweven met onder meer het beleid op het gebied van natuur, landschap, cultuur, water en ruimtelijke ontwikkeling.

Recreatie en toerisme worden vaak in één adem genoemd. Ze hebben ook sterke overlap, maar hebben wel een ander (economisch) accent. Onder toeristische voorzieningen verstaan we functies waar directe bestedingen worden gedaan (bijvoorbeeld dag-horeca, verblijfsaccommodaties, attracties) en meestal (semi) commercieel geëxploiteerd worden. Hier zien we vooral een stimulerende en verbindende rol voor de gemeente weggelegd. Onder recreatieve voorzieningen vallen de openbare structuren en locaties om recreanten en toeristen te kunnen ontvangen (bijvoorbeeld infrastructurele netwerken, picknickplekken en bankjes, beleefbare landschappen). Dit zijn vaak overheidsinvesteringen.

De bereikbaarheid van de gemeente alsmede de kwaliteit van de openbare ruimte zijn belangrijke elementen die bepalend zijn voor een positieve beleving van de gemeente.

Deze notitie richt zich echter niet op de aanleg- en onderhoudswerkzaamheden van zowel groen als niet-recreatieve infrastructuur, digitale infrastructuur, alsmede op het opruimen van zwerfafval. Dit wordt binnen andere beleidsterreinen opgepakt zoals het beleidsplan groen en de gemeentelijke visie ten aanzien van (breedband) internettoepassingen in Teylingen.

Daarnaast richten we ons niet op cultuur of kunst in de buitenruimte. Dit wordt vanuit het beleidsterrein cultuur opgepakt waarbij gestreefd wordt naar een klimaat waarbij kunst als middel wordt gebuikt voor de verbetering van de fysieke en sociale leefomgeving. Hoewel funshoppin één van de belangrijkste vrijetijdsbestedingen betreft, wordt in deze notitie ook niet ingegaan op beleid op het gebied van detailhandel en horeca. Binnen het beleidsterrein economie wordt beleid geformuleerd over onze detailhandel in de drie kernen.

1.3 BELANG VAN REGIONALE SAMENWERKING

De gemeente Teylingen neemt volop initiatief in het aantrekkelijker maken van de gemeente voor bewoners en bezoekers. In overheidsprogramma's als de Leidse Ommelanden en de Bollenstreek toont de gemeente haar durf en daadkracht waar het gaat om de realisatie van projecten, waarbij gestuurd wordt op synergie en samenhang tussen de projecten binnen de gemeente, maar ook in de regio, zodat de afzonderlijke projecten meer vertegenwoordigen dan de som der delen.

Wij werken samen in de Bollenstreek

In juli 2012 hebben de zes Bollenstreekgemeenten Hillegom, Katwijk, Lisse, Noordwijk, Noordwijkerhout en Teylingen een ambitieverklaring recreatie en toerisme ondertekend. Binnen dit samenwerkingsverband ontwikkelen en versterken de gemeenten uit de Bollenstreek de regionale samenwerking op het gebied van recreatie en toerisme. Er zijn vijf toeristische thema's benoemd waarop de gemeenten intensief met elkaar samenwerken: regiomarketing, wandelen, fietsen, verblijfsrecreatie en waterrecreatie. Aan de verschillende thema's zijn verschillende projecten gehangen. Dit kunnen regionale projecten zijn (zoals het wandelnetwerk Duin- en Bollenstreek), maar ook meer lokale projecten die er toe bijdragen dat het voorzieningenniveau (en daarmee de aantrekkelijkheid voor bezoekers) wordt vergroot. Vanuit deze samenwerking wordt aangehaakt bij het beleid van de Provincie Zuid Holland en wordt gewerkt aan een meerjarenprogramma gekoppeld aan het provinciale Groenprogramma.

Binnen de Bollenstreek werken we ook samen aan de Brede Economische Agenda. De vraag die hierbij geldt is: Hoe kunnen we de economische prestaties van de Duin- en Bollenstreek verbeteren en tegelijk de kwaliteiten als aantrekkelijke woonregio en toeristische trekker behouden? In de uitwerking van de Brede Economische Agenda staan een aantal projecten op stapel die sterk gelinkt zijn aan recreatie en toerisme.

Wij werken samen in de Leidse Ommelanden (LOL)

De gemeente Teylingen werkt samen met de gemeenten Leiden, Katwijk, Oegstgeest, Leiderdorp, Kaag en Braassem, Zoeterwoude en de Federatie van agrarische natuurverenigingen De Groene Klaver aan een toekomstbestendige kwaliteitsimpuls waar het gaat om het behoud en toegankelijk maken van het landschap in de Leidse regio. Er wordt gewerkt aan aantrekkelijke verbindingen vanuit de stad Leiden richting vier oer-Hollandse landschappen te weten Duin- en Bollenstreek, Duin, Horst & Weide, Hollands Plassengebied en Wijk & Wouden.

Gestuurd wordt op de realisatie van een duurzaam stad-land systeem met een straal van ongeveer 10 km van het Singelpark in Leiden, bestaande uit een netwerk aan routes, die beginnen en eindigen in de stad (Singelpark) en die lopen via de stadsrand en de Leidse ommelanden. Aan de groene routes liggen aantrekkelijke, recreatieve plekken (initiatieven) voor een lang of kort verblijf. Plekken die mede gedragen, gerealiseerd en beheerd worden door eigenaren, investeerders en gebruikers. En waar economische, maatschappelijke, historische, recreatieve en ecologische functies gecombineerd worden. Plekken waar eigentijdse (recreatieve-/ vrijetijds-) behoeften vervuld worden die tegelijkertijd bijdragen aan de kwaliteiten van het landschap en de natuur. Met de opbouw van dit duurzame stad-land systeem wordt tevens verder gebouwd aan het 'toeristisch imago' van de stad Leiden en haar ommeland.

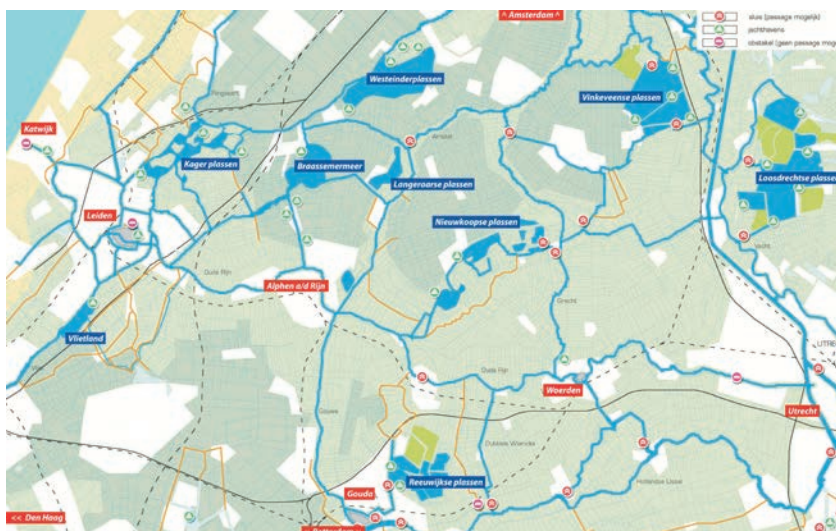
Wij werken samen met het Hollands Utrechts Plassenberaad (HUP) en het Ondernemersplatform Hollandse Plassen (OPHP)

Het HUP (bestaande uit de acht gemeenten in de Randstad waarbinnen een grote plas is gelegen), heeft zich in de afgelopen jaren bezig gehouden met een aantal dossiers op het gebied van waterrecreatie in en aan de plassen in Noord-Holland, Zuid-Holland en Utrecht. Binnen het Ondernemersplatform Hollandse Plassen (OPHP), hebben ook de ondernemers op het gebied van waterrecreatie zich nadrukkelijk gemeld als partij. Het OPHP heeft haar visitekaartje afgegeven in de vorm van onder meer een promotieplan, een website, een informatief en wervend filmpje en een reeks aan initiatieven, waaronder het laten maken van een kansenkaart voor de

Hollandse Plassen. Deze kanskaart - die zich richt op het wegnemen van fysieke belemmeringen voor de watersport en het benutten van kansen - is gepresenteerd en er is met groot enthousiasme op gereageerd door een groot aantal partijen, van ondernemers tot overheden.

Teylingen zet zich als HUP-lid in voor een goede samenwerking tussen het Hollands-Utrechts Plassenberaad en het Ondernemersplatform Hollandse Plassen om het plassengebied verder te ontwikkelen tot grootste én meest aantrekkelijke watersport en recreatiegebied van Nederland.

De gemeente Teylingen vormt de verbindende factor tussen het HUP/OPHP en de watersport recreatie in de Bollenstreek, mogelijk in de vorm van een Blueport¹.

Figuur 1.1. Het Hollandse Plassengebied

1 een professionele en samenhangende organisatie waarin de gehele bedrijfskolom van de watersport en waterrecreatie wordt bedoeld evenals de brancheorganisaties, overheden en kennisinstellingen en opleidingen die actief zijn in en voor de watersport en watergebonden recreatie.

1.4 DUURZAAMHEID

Duurzaamheid loopt als een rode draad door diverse beleidsterreinen en heeft ook invloed op recreatie en toerisme. Bij de projecten houden we nadrukkelijk rekening met duurzaamheidsaspecten. Dit vertaalt zich in de concrete uitvoering en aanpak (onder meer materiaal gebruik). We stellen ons steeds de vraag hoe we aan kunnen sluiten op de behoeften van het heden, zonder het vermogen van de toekomstige generaties om in hun eigen behoeften te voorzien in gevaar te brengen.

1.5 LEESWIJZER

In hoofdstuk 2 gaan we in op het DNA van Teylingen; hoe ziet het gebied in Teylingen er uit en wat typeert de inwoners van onze gemeente. Vervolgens geven we de geactualiseerde visie op recreatie en toerisme weer in de vorm van een beeld van Teylingen in 2030. Om dat beeld te kunnen realiseren zijn in hoofdstuk 2 beleidsuitgangspunten voor de komende vier jaren geformuleerd. Door de komende vier jaren op deze beleidsuitgangspunten te focussen, leggen we de komende jaren weer nieuwe puzzelstukjes neer die samen het beeld van 2030 gaan vormen.

Hoofdstuk 3 schetst de trends en ontwikkelingen op het gebied van recreatie en toerisme. Vervolgens leest u in hoofdstuk 4 waar we ons de komende vier jaren in de uitvoering op richten. Tot slot treft u in hoofdstuk 5 informatie aan over de financiën, de monitoring en evaluatie van deze notitie.

In de bijlagen treft u meer informatie aan over zowel de projecten die in de afgelopen jaren zijn uitgevoerd, ook als informatie over projecten die we uit gaan voeren, of inmiddels uitvoeren.

Koudenhoornbrug - 2013

2

2. DNA VAN TEYLINGEN, VISIE EN BELEIDSUITGANGSPUNTEN

Onze visie begint met het DNA van onze gemeente. Dit vormt ons vertrekpunt van waaruit we formuleren wat we willen bereiken de komende vier jaar en verwoord onze visie en onze ambities.

2.1 DNA VAN TEYLINGEN

Teylingen als gemeente is nog jong, maar de drie dorpen en het omringende gebied dat Teylingen vormt, zijn dat zeker niet. De gemeente Teylingen kent historische wortels die terug gaan tot diep in de Middeleeuwen. Het verleden heeft Teylingen gevormd tot een gemeente waar het heerlijk recreëren is, midden in de Randstad, midden tussen steden als Amsterdam en Haarlem aan de noordkant en Leiden, Den Haag en Rotterdam aan de zuidkant, midden tussen Schiphol en Europoort en midden tussen duinen en veenweiden, tussen Noordzee en Hollandse Plassen. Een gemeente met een goede bereikbaarheid en een open blik naar de regio. Hoe kan het ook anders met maar liefst negen buurgemeenten!

DNA van het gebied

Twee landschappen: Veenweide en bollencomplex

Aan de ene kant is er het bollengebied met zijn kleurrijke en geurende voorjaarsbloei en aan de andere kant is er het Kagerplassengebied met de omringende typisch Hollandse veenweiden met karakteristieke molens. Het zijn landschappen die nationale iconen herbergen, die in de “mind-map” van velen voorkomen. De intense kleuren van de tulp en de indringende geuren van de hyacint appelleren nog steeds aan Holland pur sang. De korte bloeitijd wordt door velen als nadeel ervaren, maar maken daardoor de beleving ook weer specialer. Daarnaast zorgen onze 17e en 19e-eeuwse landschapsschilders in musea en boeken over de hele wereld dat het groenblauwe polderlandschap met zijn koeien, molens en boerderijen nog steeds een stukje “must-have-seen” Nederland oproepen. De bollentelers en agrariërs worden als landschapsbeheerders gewaardeerd voor het in standhouden van onze twee Teylingse landschappen.

Landschap, natuur en cultuurhistorie als basis voor recreatie

In Teylingen is het goed recreëren. Hierbij worden met name onze twee landschappen, de bijzondere natuur en rijke cultuurhistorie gewaardeerd. De gemeente acht het van belang dat de recreatieve belevingswaarde van het landschap nauw samenhangt met de aanwezigheid van de authentieke kernkwaliteiten van het gebied (geomorfologisch, cultuurhistorisch, landschappelijk, ecologisch, etc.). Recreatie in Teylingen kan alleen duurzaam zijn, wanneer het deze kernkwaliteiten respecteert dan wel versterkt.

Een uniek aanbod van (watergebonden) recreatieve activiteiten

Binnen onze gemeentegrenzen ligt een groot aantal jachthavens en -werven die direct aansluiting hebben op de Kagerplassen en vaak ook toegang geven tot het stedelijk gebied van Leiden. Unieke plekken om aan te leggen, te genieten van de plassen en haar natuur, de veenweidegebieden maar ook van het verdere achterland, de bollenvelden. Het aanbod van ligplaatsen is modern en goed toegankelijk en er zijn mogelijkheden voor reparatie en stalling. Een combinatie van activiteiten die het voor zeil- en vaarliefhebbers ideaal toeven maakt binnen onze gemeente. Naast de reguliere jachthavens zijn in Teylingen de 'linten' een zeer karakteristieke vorm van ligplaatsen met veelal kleine bootjes. De linten zijn gelegen langs recreatiebedrijven en vaarten midden in het agrarische gebied. Met kleinere bootjes kan door de nauwe, kronkelige watergangen, door het open veenweidegebied naar de plassen worden gevaren, een bijzondere beleving.

Het bijzondere van de (verblijfs-)recreatieve bedrijven in Teylingen is het grote aanbod van stacaravans in combinatie met een ligplaats. De stacaravans zijn veelal in eigendom bij bewoners uit de Provincie, die wonen in één van de grote steden. De stacaravans staan op campings aan het Oosteinde in Warmond en aan de Boekhorsterweg in Warmond. Daarnaast liggen in of direct nabij de Kagerplassen verschillende woonboten. Een groot aantal van deze woonboten wordt gebruikt voor recreatief nachtverblijf. Andere vormen van overnachting worden geboden in twee hotels, waarbij er een groot verschil is in de schaal van aanbod en er zijn verschillende Bed&Breakfasts in onze gemeente.

Onze eetgelegenheden concentreren zich in de dorpscentra van Voorhout, Sassenheim en Warmond. Zij dragen bij aan de vitaliteit van de kernen. Er zijn gezellige lunchrooms en volwaardige restaurants voor een heerlijk diner. In de zomer zijn er volop terrassen waar onze inwoners kunnen verpozen, maar ook de toerist kan neerstrijken na een flinke fietstocht door de streek. In de Veerpolder ontstaat een concentratie van Leisure activiteiten met wellness, sport en uitgaansmogelijkheden.

DNA van onze inwoners

Teylingers kenmerken zich door een typische Hollandse zakelijkheid en nuchterheid en weten heel goed wat ze willen en wat er in de wereld te koop is. Teylingers maken dan ook volop gebruik van de mogelijkheden die de Randstad hen biedt en genieten tegelijkertijd van het kleinschalige karakter van hun eigen (groene) omgeving met de twee gezichten. Deze eigenschappen kenmerken de gemeente Teylingen.

Teylingers willen 'hun' prachtige gemeente zelf volop beleven. Ze maken graag een ommetje op een zonnige middag, of met een bootje wordt er genoten van de Kagerplassen. Een middagje funshoppen in Sassenheim of met een groep vrienden of collega's een bezoek aan het eiland Koudenhoorn. Gelukkig zijn de Teylingers ook gastvrij en worden de troeven van Teylingen gedeeld met bezoekers vanuit de regio of (ver) daarbuiten. De zakelijke houding geeft mee dat er ook iets aan te verdienen moet zijn, de betrokkenheid met het eigen gebied eist daarbij een duidelijke bescherming van het kleinschalige karakter en een bescherming van de natuur en (cultuur) landschappen. Toekomstige ontwikkelingen op het gebied van recreatie en toerisme gaan uit van de kracht van Teylingen.

2.2 GEACTUALISEERDE VISIE EN BELEIDSUITGANGSPUNTEN

Onze geactualiseerde visie bestaat uit een (droom)beeld van hoe wij de gemeente Teylingen graag zien in 2030.

TEYLINGEN IN 2030

Familie De Groot uit Maastricht heeft een leuk dagje uit gepland om de (klein)kinderen het echte Holland te laten zien. Met de trein arriveren ze op het station Sassenheim. Ze voelen zich hier welkom en snuiven meteen aan Holland pur Sang! Bloembakken met tulpen en geurende hyacinten sieren het plein. Verschillende informatieborden geven weer wat er allemaal te doen is in het gebied. Zo kunnen ze de kleurige bloembedden bewonderen vanaf het prachtig gerestaureerde Slot Teylingen of ze gaan de plassen op en genieten van de molens en oer-Hollandse vergezichten over de prachtige polders. De familie kiest er voor om een rondje te maken om alles te kunnen beleven. Ze beginnen bij de Kagerplassen.

Oma pakt haar smartphone en vindt meteen de vaartijden van de watertaxi, die hen vanaf het station brengt naar de vlees- en kaasboerderij in de Boterhuispolder. De kinderen zien hoe de kaas gemaakt wordt en mogen zelfs de Lakenvelder koe nog even knuffelen. De watertaxi brengt de familie vervolgens naar Koudenhoorn. Op de Gemeentehaven in Warmond staan de fietsen al klaar bij het VV. Een handige fietskaart is op de fiets bevestigd, zodat van verdwalen geen sprake kan zijn. Fietsend via het pittoreske Warmond komt de familie in Voorhout aan. Wat een gezelligheid hier met de voorjaarsmarkt in het dorp! Van de fietstocht en de frisse lucht beginnen de maagjes te rammelen. Op een terras aan de Haarlemmer trekvaart strijkt de familie neer en kijkt naar de langsvarende sloepen ondertussen een broodje etend met een glaasje streekappelsap. Hier komen ze in gesprek met meneer en mevrouw Westerbeek uit Voorhout die vaak op een mooie zonnige dag een kleine wandeling maken en vervolgens genieten van een kopje koffie met een echte Jacoba boterham met twee kroketten. "Wat is het hier toch prachtig, er is zoveel te zien! En voor de kinderen zijn er allerlei activiteiten, zodat ook zij een leuke dag hebben en ondertussen nog wat leren ook." Meneer Westerbeek kan het alleen maar beamen. Hij woont al zijn hele leven met plezier in Voorhout en heeft er zijn hotel tot bloei zien komen. Hoewel er een grote druk op de ruimte is, wordt er voldoende rekening gehouden met alle verschillende ruimtegebruikers. Er is aandacht voor de natuur en het landschap waardoor zijn gasten graag in de Randstad met grote steden binnen handbereik toch kunnen genieten van de rust en ruimte. Mevrouw Westerbeek geeft als tip aan de familie om eens te gaan kijken bij het Slot Teylingen. Daar kun je een virtuele zweefvlucht maken over de bollenvelden en ondertussen wordt je verteld waarom het Slot destijds op die strategische plek is gebouwd. Meneer De Groot bedankt voor de tip. "Wat zijn de mensen hier gastvrij!"

Via het slot Teylingen met een trofee voor papa als kampioen boogschieten, komen ze terug op het station Sassenheim waar de fietsen worden ingeleverd. Eén dag weg en volop Holland beleefd.

Vanuit dit toekomstbeeld focussen we ons in aanloop naar 2030, de komende vier jaren op de volgende beleidsuitgangspunten:

1. verbeteren van het leef- en verblijfsklimaat voor onze inwoners. Dit draagt bij aan bevordering van het leef comfort. We doen dit door onder meer lokaal in te steken op recreatie dicht bij huis, op loop- en fietsafstand;
2. verbeteren van de dag recreatieve mogelijkheden en bereikbaarheid van recreatieve voorzieningen en trekpleisters in Teylingen in zowel het buitengebied als de kernen met als doel een verhoging van de bestedingen, groei van de werkgelegenheid en beleefbaarheid van Teylingen;
3. de landschapskwaliteit, de natuurwaarden en de biodiversiteit van de gemeente Teylingen worden behouden en waar mogelijk versterkt. Dit draagt bij aan de belevingswaarde en de intrinsieke waarde van het landschap en de natuur. Plekken en gebieden zijn daarentegen ook slechts van recreatieve waarde als ze bereikbaar en als zodanig herkenbaar zijn;
4. behoud van ons cultureel erfgoed: het behoud van cultureel erfgoed draagt in belangrijke mate bij aan de identiteit en het karakter van de dorpen. Ons cultureel erfgoed vormt, samen met de monumenten die onze gemeente rijk is, een extra aantrekkingskracht voor toeristen en recreanten. Passend binnen het huidige monumentenbeleid moeten monumenten dan ook zo veel mogelijk worden behouden en waar nodig zal in de bres worden gesprongen voor het behoud van ons cultureel erfgoed;
5. verbeteren en versterken van het toeristisch product op het gebied van watersport en (kortdurend) verblijf in Teylingen met als doel een hoge belevingswaarde van de gemeente en verhoging van de bestedingen.

Deze beleidsuitgangspunten borduren voort op de ambities zoals verwoord in de visie 2007.

3

3. TRENDS EN ONTWIKKELINGEN

Teylingen heeft een goede uitgangssituatie om de aanwezige recreatieve en toeristische kwaliteiten verder te verbeteren, het aanbod te verbreden en (economische) potenties te benutten voor onze eigen bewoners, regiobewoners en (internationale) bezoekers. We zetten in op de trends, toegesneden op de kracht van Teylingen.

Trends en ontwikkelingen rondom vrije tijd en recreatie zijn:

TREND

- groeiende aandacht voor onthaasting, gezondheid, omgeving en wellness;
- groeiende aandacht voor authentieke landschappen en natuur;
- groeiende aandacht voor klimaat en milieu (groen toerisme);
- toenemende behoefte aan afwisseling en avontuur, afleiding en vermaak. De belevingseconomie draait op volle toeren: we willen veel rendement uit onze schaarser wordende vrije tijd halen;
- toenemende behoefte aan kwaliteit en comfort;
- vergrijzing: er komen steeds meer ouderen. Deze groeiende groep (vaak nog zeer actieve) senioren is bereid voor kwaliteit en zorg te betalen in de vakantie. Het dagelijkse ommetje is voor ouderen heel belangrijk.

Trends en ontwikkelingen toerisme

In het trendrapport Verblifsrecreatie (2015) signaleert de Rabobank de volgende trends op het gebied van toerisme.

TREND

- Meer beleving, thematisering en luxere concepten. De consument wil alleen een meerprijs betalen voor een uniek product dat een bijzondere herinnering creëert. De uniciteit kan zitten in de ligging, het concept of bijzondere voorzieningen. In het verlengde is er een toenemende integratie van verblifsrecreatie met dagrecreatie en vice versa. Vakantieparken bieden wellness, dagattracties of grootschalige horeca. Pretparken en dierentuinen openen vormen van logies om de verblijfsduur te verlengen.
- Meer aandacht voor duurzaamheid. Aandacht is vooral gericht op het terugdringen van energie- en waterverbruik en afval.

TREND

- Hebben maar niet houden. Het niet langer in eigen bezit willen hebben van een vakantiewoning of stacaravans. Heeft grote impact op de verkoop van vakantiewoningen aan particulieren.
- Veranderende consumentenvraag. Onder andere de opkomst van multigeneratievakanties: met (groot-)ouders en (klein-)kinderen gezamenlijk op vakantie. Mensen gaan vaker en korter op vakantie en men boekt steeds vaker last minute. Er is een groeiende behoefte om terug naar de natuur te gaan (back to basics). De opkomst van natuurcampings past in deze trend.
- Groeiende macht van review- en boekingsites. Nagenoeg iedereen boekt een vakantie pas na het lezen van online reviews.

Trends en ontwikkelingen watersport

De Rabobank ziet de volgende trends, kansen en bedreigingen voor jachthavens.

TREND

- Veel jachthavens zien de omzet onder druk staan. De capaciteit aan ligplaatsen is de afgelopen jaren toegenomen door uitbreiding en nieuwbouw terwijl het botenbezit afneemt. Dit leidt in toenemende mate tot concurrentie op prijs en dus dalende marges.
- De aantrekkende economie leidt er wel toe dat consumenten weer (tweedehands) boten zijn gaan kopen. Maar de huidige en belangrijkste doelgroep vergrijsst en het aanboren van nieuwe doelgroepen is dan ook van belang.
- De boot wordt logiesaccommodatie in plaats van vaartuig: glamping op het water; bijvoorbeeld houseboats als overnachtingsplaats.
- Boten huren in plaats van in eigen bezit; ook opkomst van platforms waarop particulieren hun boten kunnen (ver)huren of delen.
- Botenverhuur met dag-, week-, maand- of jaarabonnement.
- Toenemende populariteit actieve watersporten zoals kitesurfen en waterskiën.
- Integratie met dag- en verblijfsrecreatie; het realiseren van belevingsconcepten door het meer zijn dan enkel een ligplaats voor de boot. Denk aan animatie voor kinderen, goede horeca voor ouderen, recreatieve voorzieningen of andere vormen van beleving.

Willen we als gemeente Teylingen aantrekkelijk blijven voor onze bewoners en onze bezoekers, dan moeten we rekening houden met deze trends en ontwikkelingen. Onze beleidsuitgangspunten uit hoofdstuk 2 zijn hier dan ook op afgestemd.

Bij sommige trends is de gemeente aan zet, zoals bij aandacht voor natuur en landschap. Tevens zal de gemeente voorwaardenscheppend zijn, zodat ondernemers in kunnen spelen op de veranderende vraag. Bij andere trends zijn het juist onze ondernemers die actief hun bedrijfsvoering kunnen aanpassen om mee te bewegen met de markt. De gemeente heeft hierbij een regisserende en faciliterende rol en helpt bij het zoeken naar verbindingen.

4

4. WAAR ZETTEN WE OP IN?

Teylingen zet in op strategische gebiedsgerichte opgaven en voorzieningen op lokaal en regionaal niveau. Lokale partijen, onze ondernemers, agrariërs, bewonersverenigingen kunnen aan deze kapstok hun eigen projecten en investeringen ophangen/ koppelen. De gemeente Teylingen regisseert en faciliteert.

4.1 FOCUS OP ONDERWERPEN

Wij zetten in 2016-2020 in op onderstaande onderwerpen. Elk onderwerp is uitgewerkt in een aantal mogelijke acties. Deze actielijst is niet uitputtend en realisatie is onder meer afhankelijk van de kansen die zich voordoen vanuit de markt en/of andere partijen en draagvlak bij belanghebbenden. In paragraaf 4.2 treft u een Uitvoeringsprogramma aan waarin de projecten worden weergegeven waaraan we de komende vier jaren in ieder geval gaan werken.

Routenetwerken

- > Uitbreiding van wandel- en fiets- en vaarroutenetwerken, aansluitend op omringende regionale netwerken en zoveel mogelijk in samenwerking met betrokken partijen zoals de agrarische natuurvereniging Geestgrond en de Groene Klaver, de Vogelwerkgroep en natuurbeschermingsorganisaties, Provincie Zuid-Holland, Hoogheemraadschap van Rijnland en terrein beherende organisaties als Zuid-Hollands Landschap, Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten.
- > Uitbreiding van het bestaande wandelroutenetwerk in de Duin- en Bollenstreek. De koppeling met historische objecten en kunstwerken wordt hierin waar mogelijk ook meegenomen.
- > Realisering meer routes voor wandelaars en fietsers in polder Poelgeest / Klaas Hennepolpolder, alsmede de aanleg van een 'Rondje Kaag' door het zoeken naar mogelijkheden voor verbindingen door de Hemmeerpolder, Sweilandpolder en Boterhuispolder.
- > Verdere ontwikkeling van wandel-, fiets- en vaarroutes in de Boterhuispolder en wandelroute rond de Roodemolenpolder.
- > Onderzoeken van aanlegmogelijkheden bij de Lakerpolder (wandelroute) en Zandsloot (in verband met het uitkijkpunt).
- > Verbeteren mogelijkheden voor kanovaren en (elektrische) sloepen ('safariroutes', op- en overstapplaatsen, aanpassen bruggen, kampeermogelijkheden in combinatie met natuurontwikkeling).

- > Uitbreiding van toeristische knoop- en overstappunten met mogelijkheden voor aansluiting op het (kano)vaarrouten netwerk.

Recreatieve gebiedsontwikkeling en inrichting

- > Stimulering van kleinschalige dagrecreatie in het buitengebied vooral door verbetering van kleinschalige voorzieningen en recreatief medegebruik langs de routestructuren.
- > Herinrichting noorden van de Boterhuispolder (tweede fase) met onder andere natuurontwikkeling, aanleg recreatief fietspad met bloemrijke bermen en recreatieve ontwikkeling van boerenerven als stapstenen in het routenetwerk (boerenlunch, B&B, kamperen).
- > Ontwikkeling van Roodemolenpolder tot Landschapszone met uitwerking van de speerpunten behoud agrarisch productielandschap, vergroting natuurwaarden en recreatief medegebruik waarbij beleving van rust en ruimte centraal staat.
- > Afronding herinrichting recreatie-eiland Koudenhoorn met horecapaviljoen in combinatie met een historische werf en natuureducatiecentrum.
- > Behoud, beheer en waar nodig kwaliteitsverbetering/herinrichting van natuur- en recreatiewaarden in recreatiegebied Kagerzoom. Op het eiland De Strengen behoud van de natuurwaarden.
- > Versterking recreatieve waarde van de Ruïne van Teylingen, met betere zichtbaarheid en bereikbaarheid en met goede aansluiting op de Roodemolenpolder.
- > Versterking Transformatie Veerpolder naar locatie voor allerlei overdekte vrijetijdsactiviteiten ("leisure") en water gerelateerde bedrijvigheid.

Natuur, biodiversiteit en cultuurhistorisch erfgoed

- > Project behoud en versterking karakteristieke of historische elementen.
- > Historie zichtbaar maken langs recreatieve paden en in de centra.
- > Inventarisatie van gebieden waar de biodiversiteit en natuur versterkt kan worden.

Watersport

- > Versterking van de Kagerplassen tot aantrekkelijk watersportgebied met voldoende voorzieningen.
- > Realisering van een vaarnetwerk voor kano's en (elektrische) sloepen met de nodige kleinschalige (gecombineerde) aanlegsteigers.
- > Uitbreiding passantenplaatsen voor de pleziervaart in het Kagerplassengebied, bij station Sassenheim en in het Voorhavenkwartier in Sassenheim.
- > Opheffen van knelpunten in vaarverbindingen.

- > Concentreren van pleziervaartuigen vanuit de sloten nabij de bestaande bebouwing of in jachthavens met het oog op het verbeteren van de landschapskwaliteit.
- > Bevorderen van een duurzaamheidsslag bij alle ondernemers en gebruikers, in het bijzonder in de jachthavens, passantenplaatsen en met de stimulering van elektrisch varen.

Verblijfsmogelijkheden

- > Handhaving en kwaliteitsverbetering voor de campings.
- > Handhaving van het recreatief verblijf op de woonboten, waarbij het aantal woonboten niet toeneemt.
- > Bieden van ontwikkelingsruimte voor de campings zodat er meer ruimte wordt geboden om flexibel in te spelen op de markt. De ontwikkelingsruimte is gericht op ontwikkelingen en activiteiten die van toepassing zijn op het recreatief gebruik en we streven naar maatwerk daar waar het gaat om de landschappelijke inpassing.
- > Uitbreiding van camperplaatsen.
- > Diversificatie en uitbreiding verblijfsmogelijkheden, inspelend op vraag van doelgroepen en trends; in het bijzonder stimulering van uitbreidingsmogelijkheden voor Bed & Breakfast en boerderijkamers.

Evenementen

Evenementen zijn belangrijk voor inwoners, verenigingen en bezoekers van de gemeente. Evenementen dragen bij aan het toeristisch karakter, bevorderen de onderlinge saamhorigheid en vormen om die reden een belangrijke sociale functie. Traditionele evenementen zoals de najaarsfeesten in Voorhout en Sassenheim, de natte en droge Kaagweek in Warmond, de viering van Koningsdag, de Strontrace, de Turface, de Gouden Gaffel wedstrijden en de Westlander zeildagen zijn belangrijk voor de identiteit van onze drie dorpen en mogen zich verheugen op een warme belangstelling van de lokale bevolking. Daarnaast draagt het jaarlijks Bloemencorso bij aan het toeristisch karakter van de bloem- en bloembollencultuur van de Duin- en Bollenstreek.

Ook vele andere evenementen op het vlak van sport- en cultuur dragen bij aan de onderlinge verbondenheid. Denk daarbij aan de vele aan de Kagerplassen gerelateerde evenementen in Warmond en de jaarlijks terugkerende optochten, de viering van carnaval, harddraverijen, braderieën, muziekfeesten en de poldercross. Ook de vele straat- en buurtfeesten dragen op een kleiner niveau bij aan de bevordering van de onderlinge betrokkenheid.

Evenementen horen dan ook thuis in onze samenleving. Jong en oud kijken ook in het bijzonder uit naar de traditionele en jaarlijks terugkerende evenementen en bereiden zich daar ook op voor. Zij maken de gemeente Teylingen levendig en aantrekkelijk. In het kader van 'back-to-basics – Herijking van het subsidiebeleid' draagt de gemeente nog maar zeer beperkt financieel bij aan de evenementen. In het evenementenbeleid (2012) is vastgelegd waar evenementen mogen plaatsvinden. Er worden voorwaarden gesteld, zodat we proberen de overlast en risico's zo veel mogelijk te beperken.

Het Bloemencorso neemt een bijzonder plek in als regionaal evenement: de gemeente Teylingen is overtuigd van de waarde van het bloemencorso voor de regio in het algemeen en de gemeente Teylingen in het bijzonder. Dit evenement heeft tevens een netwerkfunctie voor de gemeente. De inzet van Teylingen aan het corso richt zich de komende jaren op zowel de eerste steek, een praalwagen als een verminderende financiële inzet voor de verkeersveiligheid.

Marketing

- > We willen de aantrekkingskracht van Teylingen en de Duin- en Bollenstreek op het gebied van recreatie en toerisme behouden en het liefst verhogen. Toerisme en recreatie worden ambitieus opgepakt, zoveel mogelijk samen met de andere gemeenten in de Duin- en Bollenstreek en de grote gemeenten daar vlak buiten, zoals Leiden, Amsterdam en Haarlem.
- > Wij zorgen voor een krachtige profilering, waarbij het gemeentelijk aandeel in de toeristische promotie en marketing van de Greenport en het veenweidegebied wordt uitgebouwd tot 'integrale gebiedspromotie', inclusief promotie van de watersport, het strand- en congrestoerisme en het wonen en werken in de Duin- en Bollenstreek. Hiermee wordt een krachtige verbinding met de Economische Agenda Duin- en Bollenstreek gelegd.
- > Het toeristisch positioneren van onze gemeente doen we door regionaal aan te sluiten bij samenwerkingsverbanden zoals de Leidse Ommelanden en het Hollandse Utrechtse Plassenberaad en onze identiteit te verbinden aan meer bekende trekpleisters als Amsterdam, Leiden en de Bollenstreek en de verschillende plassen van de Randstad. Gezamenlijk optrekken binnen de regio is nodig om de kansen en mogelijkheden voor groei en verbetering van resultaten maximaal te benutten en de toeristische sector tot een belangrijke economische pijler te vormen. De bereikbaarheid van de regio verdient hierbij aandacht. Onderzocht wordt op welke manier de promotie van de Duin- en Bollenstreek kan worden verbeterd op het gebied van recreatie en toerisme, wonen en werken. Ook de VVV wordt

hier in meegenomen. Naast de verbinding met de Economische Agenda Duin- en Bollenstreek wordt ook de verbinding gelegd met het Groenprogramma van de provincie Zuid-Holland.

Samenwerking

- > Realisering van projecten vooral uitwerken via programma's van de Provincie Zuid-Holland in samenhang met Holland Rijnland binnen de samenwerkingsverbanden Leidse Ommelanden, de Bollenstreek en het Hollands Utrechts Plassenberaad. Hierbij zoeken wij nadrukkelijk ook de samenwerking met (watersport-)ondernemers, natuurbeschermingsorganisaties, landschap- en terreinbeheerders.

4.2 UITVOERINGSPROGRAMMA

In de komende vier jaar gaan we (al dan niet met private en publieke partijen) aan de slag met verschillende projecten om uitvoering te geven aan onze visie. De meeste Teylingse recreatieve activiteiten en inrichtingsmaatregelen worden - veelal in samenhang - uitgevoerd met behulp van regionale programma's met vastgestelde doelstellingen en kaders. Daardoor zijn projecten en hun doelstellingen nauw met elkaar verweven. Projecten staan niet op zich. Ze zijn succesvol en duurzaam als ze sturen op synergie en het gezamenlijk bereiken van cultuurhistorische, landschappelijke, ecologische en recreatieve doelstellingen. Dit betekent dat niet alle projecten of projectonderdelen recreatief van aard hoeven zijn. Projecten kunnen zich ook juist richten op het verhogen van cultuurhistorische, landschappelijke of ecologische waarden die er voor zorgen dat de recreatieve waarde van een plek of gebied wordt vergroot. Plekken en gebieden zijn daarentegen ook slechts van recreatieve waarde als ze bereikbaar en als zodanig herkenbaar zijn.

Uitvoeringsprogramma Leidse Ommelanden 2014 - 2020

Onderstaande projecten maken onderdeel uit van het Uitvoeringsprogramma Leidse Ommelanden 2014 – 2020. Basis voor dit regionale programma is een gedeelde visie die vastgesteld is door alle betrokken gemeenten. Het regionale gebiedsprogramma richt zich op het ontwikkelen van een duurzaam stad – land systeem waarbinnen de vele deelopgaven onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. Zo wordt met het groen recreatieve netwerk tegelijk een groenblauwe ecologische dooradering aangelegd rond de stedelijke agglomeratie van Leiden. Deze ontwikkeling draagt bij aan een aantrekkelijke, biodiverse en gezonde leefomgeving en bouwt verder aan het 'toeristisch imago' van de Leidse regio. Eventuele informatie en communicatie van de hieronder genoemde projecten zal via de projectcommunicatie verlopen.

Project Ruïne van Teylingen

De Ruïne van Teylingen heeft een grote iconische waarde als cultureel erfgoed voor de gemeente Teylingen. Er zijn verschillende scenario's voor de ruïne ontwikkeld. Uitgangspunt is in ieder geval om de ruïne als object meer status te geven en waar mogelijk zal de gemeente sturen op een recreatief gebruik. De gemeente is echter zelf geen eigenaar en daarom afhankelijk van derden.

- Planning:** 2016 plan van aanpak, verder nader te bepalen
- Financiering:** deel opgenomen in de investeringslijst van de begroting, in het kader van de Leidse Ommelanden. Rest is p.m.
- Samenwerking:** publiek / privaat
-

Project Roodemolenpolder

De Roodemolenpolder is een gebied waar de recreatieve ontsluiting en de groene beleving verbeterd kunnen worden. Er vindt namelijk een verschuiving plaats als het gaat om de natuurbeleving. Voorheen moest natuur afgesloten worden. Tegenwoordig hebben we sterk de behoefte aan daadwerkelijk de beleving van natuur en kennis ervan te delen met de jeugd. Na een intensief participatieproces is gekomen tot een plan voor de polder. In de komende jaren gaan we aan de slag met de uitwerking en concretisering van het plan en ten slotte de uitvoering.

- Planning:** 2016 / 2017
- Financiering:** bedrag opgenomen in de investeringslijst van de begroting, in het kader van de Leidse Ommelanden.
- Samenwerking:** publiek / privaat
-

Project Rondje Kaag

Om onze eigen bewoners maar ook recreanten uit de stad Leiden en de streek meer van het buitengebied te kunnen laten genieten, bestaat de wens om de komende jaren krachtig in te zetten op het vergroten en verbeteren van de toeristisch-recreatieve gebruiks- en belevingswaarde van onder andere het veenweidelandschap en het plassengebied. Dit vraagt een actieve zorg voor behoud en versterking (leesbaarheid) van de landschappelijke, ecologische en cultuurhistorische kwaliteiten, verbetering

van de belevingsmogelijkheden, de toegankelijkheid en de bereikbaarheid van het landschap.

De Kagerplassen zijn een belangrijke recreatieve / toeristische trekpleister Teylingen. Het is een prachtig watergebied met watersportmogelijkheden, rondvaarten, evenementen en karakteristieke dorpen als Warmond en Kaag op de oevers.

De culturele stad Leiden ligt op een steenworp afstand. In de plassen liggen recreatie eilanden Koudenhoorn en Strengen, maar ook natuureilanden als de Zwanburgerpolder en Lakerpolder. De Kagerplassen worden omringend door een karakteristiek Hollands veenweidelandschap met vele molens.

De ambities voor het Rondje Kaag zijn:

- > vergroten van de bereikbaarheid en de beleefbaarheid (leesbaarheid van landschap, cultuurhistorie, polders, etc.) van de Kagerplassen voor fietsers en wandelaars middels een recreatieve route rondom en langs de plassen, door de prachtige weilanden en over de verschillende eilanden;
- > aan de groene route liggen aantrekkelijke, recreatieve plekken voor een lang of kort verblijf. Plekken waar eigentijdse (recreatieve-/ vrijetijds-) behoeften vervuld worden, die tegelijkertijd bijdragen aan de kwaliteiten van het landschap en de natuur.

Planning: planvorming 2016 en 2017, Uitvoering 2018 - 2020

Financiering: bedrag opgenomen in de investeringslijst van de begroting, in het kader van de Leidse Ommelanden.

Samenwerking: publiek / privaat

Project Boterhuispolder tweede fase

Ook het project Boterhuispolder tweede fase richt zich op het vergroten van de toegankelijkheid en de beleefbaarheid van de polder. Het project kan gezien worden als een schakel in het 'Rondje Kaag' zoals hierboven omschreven en geeft daarmee invulling aan dezelfde ambities. Samen met participerende agrariërs wordt gezocht naar een recreatieve verbinding die gepaard gaat met een agrarisch natuurbeheer van het gebied en eventuele recreatieve nevenactiviteiten van de agrariërs.

Bijzonder in het project is grondpositie van de gemeente. De gemeente heeft deze gronden deels aangekocht voor natuurcompensatie maar kunnen ook strategisch en onder voorwaarden (bijvoorbeeld onder voorbehoud van weidevogelbeheer) ingezet

worden voor areaaluitbreiding (of compensatie) van grond voor agrariërs (toekomstig grondgebruik als weide veiligstellen).

Planning: 2016 / 2017

Financiering: bedrag opgenomen in de investeringslijst van de begroting, in het kader van de Leidse Ommelanden.

Samenwerking: publiek / privaat

Project Kagerzoom

De gemeente heeft het Provinciaal Recreatiegebied Kagerzoom (Strengen en Tengnagel en de Broek- en Simontjespolder) overgenomen van de Provincie. Daarbij is een vergoeding beschikbaar gesteld voor het beheer van het gebied voor de komende 15 jaar.

Doel van het project is om een kwaliteitsimpuls te geven aan het recreatie- / natuurgebied. In de planvormingsfase wordt niet slechts gekeken naar de van de Provincie overgenomen gronden. Ook andere grondeigenaren en grondgebruikers worden betrokken en geïnventariseerd en geraadpleegd op win-win ontwikkelingen en meekoppelkansen. Een groot deel van het plangebied is in gebruik bij Golfclub Kagerzoom, Warmondse IJclub en Dekker Warmond Sport en Party events (Driving Range). Hun wensen en ambities kunnen mogelijk geïntegreerd worden in de ontwikkeling van het gebied. Voorwaarde daarbij is dat ontwikkelingen gepaard gaan met een opwaardering van het gebied en niet ten koste gaan van aanwezige waarden van het gebied.

Als uitloop van de Leidse Merenwijk vormt de Kagerzoom een belangrijke recreatieve schakel tussen Leiden en de Kagerplassen (en Rondje Kaag). En ook is het onderdeel van de beoogde ecologische buitenring (Groenblauwe dooradering volgens het spinnenwebmodel uit het Biodiversiteits Actie Plan, Leiden) rondom Leiden.

Binnen enkele vooraf gestelde ontwikkelkaders zal de kwaliteitsimpuls vooral gevormd worden uit een participatief proces met de kenners en frequente gebruikers van het gebied (bewoners van Merenwijk, Warmond, Oegstgeest).

Planning: planvorming 2016 – 2017, Uitvoering 2017 -2020

Financiering: bedrag opgenomen in de investeringslijst van de begroting, in het kader van de Leidse Ommelanden.

Samenwerking: publiek/ privaat

Project NOCK en Historische scheepswerf op Koudenhoorn

Het eiland Koudenhoorn is prachtig geworden. Met een echt natuurontdekkingscentrum en een historische werf op het eiland, is het helemaal af. Samen met vrijwilligers wordt onderzocht of beide voorzieningen gerealiseerd kunnen worden op Koudenhoorn.

De historische haven op het eiland Zwanburgerpolder stuitte op veel weerstand. Het eiland Koudenhoorn is hiervoor meer geschikt. De komende jaren wordt er gewerkt aan het opzetten van een door vrijwilligers gerunde historische scheepswerf in de voormalige kiosk op het eiland. Het natuureducatiecentrum krijgt een plek in het Paviljoen.

Planning: 2016

Financiering: bedrag opgenomen in de investeringslijst van de begroting, in het kader van de Leidse Ommelanden.

Samenwerking: publiek / privaat

UITVOERINGSPROGRAMMA BOLLENSTREEK

Binnen het samenwerkingsverband ontwikkelen en versterken de gemeenten uit de Bollenstreek de regionale samenwerking op het gebied van recreatie en toerisme. Er zijn vijf toeristische thema's benoemd waarop de gemeenten intensief met elkaar samenwerken: regiomarketing, wandelen, fietsen, verblijfsrecreatie en waterrecreatie. Aan de verschillende thema's zijn verschillende projecten gehangen. Dit kunnen regionale projecten zijn (zoals het wandelnetwerk Duin- en Bollenstreek), maar ook meer lokale projecten die er toe bijdragen dat het voorzieningenniveau (en daarmee de aantrekkelijkheid voor bezoekers) wordt vergroot. Binnen bollenstreekverband wordt in de komende vier jaar in ieder geval gewerkt aan de volgende projecten:

Project Steiger nabij het Huys te Warmont

In het najaar van 2015 wordt het sloepennetwerk over de Bollenstreek uitgerold. Het netwerk ligt ook over de Kagerplassen. Om de routes aantrekkelijker te maken, worden er op verschillende plekken in de Bollenstreek steigers aangelegd. Binnen de gemeente Teylingen wordt gezocht naar een geschikte locatie voor een steiger nabij het Huys te Warmont.

Planning: 2016

Financiering: Holland Rijnland (€ 5.000,-), Provincie Zuid Holland (€ 10.125,-), gezamenlijke Bollenstreekgemeenten (€ 5.000,-)

Samenwerking: publiek in samenwerking met Zuid Hollands Landschap

Project Camperplaatsen

Samen met de zes gemeenten van de Bollenstreek is Teylingen op zoek naar locaties voor het realiseren van openbare parkeerplaatsen voor campers. De camperaar is een nog vergeten doelgroep in de Bollenstreek. Dit terwijl deze doelgroep steeds groter wordt doordat met name ouderen een camper aanschaffen en op pad gaan. Tevens is de camperaar interessant omdat het een doelgroep is die veel besteedt op de plekken waar zij verblijven. Om de Bollenstreek voor camperaars interessant te maken worden door elke gemeente camperplaatsen gerealiseerd.

Planning: 2016-2017

Financiering: p.m.

Samenwerking: publiek / privaat

Kaders voor projecten

Wij hanteren de volgende kaders voor huidige en eventuele toekomstige projecten. Projecten hebben binnen het systeem een heldere functie en aantoonbare meerwaarde en verwijzen naar buurprojecten en leggen daar een relatie mee (synergie in plaats van concurrentie).

- > Projecten vertellen het verhaal van de plek en de streek (cultuurhistorie, gebruik, mentaliteit, landschap) en maken het landschap en de historie leesbaar en beleefbaar denk hierbij aan blaarkoppen, groffies, kaas en andere typische streekproducten, veen, polders, molens, trekvaart, limes, landgoederen en bloembollen, kunstwerken etc. Projecten hebben de opdracht om karakter en identiteit van een kern of gebied uit te vergroten.
- > Projecten waarderen de authentieke kernkwaliteiten van het gebied (geomorfologisch, cultuurhistorisch, landschappelijk, ecologisch, etc.). Recreatie in Teylingen kan alleen duurzaam zijn, wanneer het deze kernkwaliteiten respecteert dan wel versterkt.
- > Projecten streven naar een optimaal recreatief gebruik (recreatie) en exploitatie door stakeholders. Gestreefd wordt naar een sluitend businessplan waarbij toekomstige overheidsinvesteringen zoveel mogelijk beperkt worden. De afkoop van beheer ofwel de ontwikkeling van natuur-en recreatiedoelen op lange termijn kan onderdeel zijn.
- > Uitgegaan wordt van een duurzaam systeem waarbij naast groene en recreatieve doelstellingen ook invulling gegeven wordt aan doelstellingen uit overig beleid; natuur, gezondheid, educatie, werkgelegenheid, innovatie, milieu, wateropgaven, etc.
- > Projecten hebben onderscheidende kwaliteiten die de directe omgeving, locatie en terrein kenmerken. Ze spelen in op de behoefte van een doelgroep en zijn te vertalen naar een concept met een consistente en onderscheidende mix van inrichting, aanbod en informatie.

5

5. FINANCIËN EN MONITORING EN EVALUATIE

5.1 FINANCIËN

Per project worden de benodigde budgetten opgenomen in het investeringsplan (zie ook hoofdstuk vier). Waar mogelijk verkennen we subsidiemogelijkheden bij onder meer de Provincie en elders.

Verder geldt voor de Leidse Ommelanden het volgende financiële kader:

de Provincie Zuid-Holland heeft het beheer en onderhoud van de Kagerzoom gedurende 15 jaar afgekocht. De afkoopsom van € 1.079.258,- dient als cofinanciering ten behoeve van de herinrichting van de Kagerzoom. Aan de herinrichting van de Kagerzoom betalen de Provincie, Holland Rijnland en de gemeente Leiden mee. Door een slimme herinrichting kan het jaarlijks benodigde budget ten behoeve van het beheer en onderhoud worden verlaagd. Het geld van de afkoopsom dat overblijft (surplus) kan vervolgens dienen als cofinanciering in de andere projecten die de gemeente heeft opgevoerd in het Uitvoeringsprogramma om te komen tot een aantrekkelijke, biodiverse en gezonde leefomgeving.

Het surplus wordt geïnvesteerd in andere projecten binnen Teylingen, zonder dat hiervoor apart krediet beschikbaar gesteld hoeft te worden. Per project uit het Uitvoeringsprogramma zal een plan ontwikkeld worden dat aan de gemeenteraad wordt voorgelegd. Op dat moment kan door de gemeenteraad worden besloten al dan niet geld vanuit de reservering beschikbaar te stellen, zonder hiervoor een aanslag op de begroting te doen. Aandachtspunt hierbij is dat in het kader van de Samenwerkingsovereenkomst 'Uitvoeringsprogramma 2014-2020' gemeenten zich eraan hebben geconformeerd zich sterk te maken voor uitvoering en cofinanciering van projecten uit het programma. De Provincie betaalt 50% van de voorbereiding en uitvoering van projecten uit het Uitvoeringsprogramma, Holland Rijnland doet een bijdrage vanuit het RIF (Regionaal Investeringsfonds) van 25% van de kosten van de uitvoering. De gemeenten rondom Teylingen betalen mee aan de strategische projecten. Hier tegenover staat dat de gemeente Teylingen meebetaalt aan het strategische project Klinkenbergerplas.

Bollenstreek:

in 2012 hebben de zes gemeenten de ambitieverklaring Recreatie en Toerisme Duin- en Bollenstreek ondertekend. In de ambitieverklaring is het volgende doel geformuleerd: Het doel van de partijen is gericht op het ontwikkelen van een duurzame regionale samenwerking en het realiseren van een compleet aanbod in toeristische en recreatieve voorzieningen tussen de kust en Kagerplassen. De ambitie is bestaande plannen uit te voeren en nieuwe initiatieven, waar mogelijk, gezamenlijk uit te voeren. Deze ambitie draagt bij aan een duurzame aantrekkelijke recreatieomgeving. De ambitieverklaring is uitgewerkt in een uitvoeringsagenda Recreatie en Toerisme Bollenstreek en een uitvoeringsagenda Regiomarketing Bollenstreek.

Voor de financiering van de Uitvoeringsagenda stellen vijf gemeenten 1 euro per inwoner beschikbaar en Katwijk draagt de helft bij.

5.2 MONITORING EN EVALUATIE

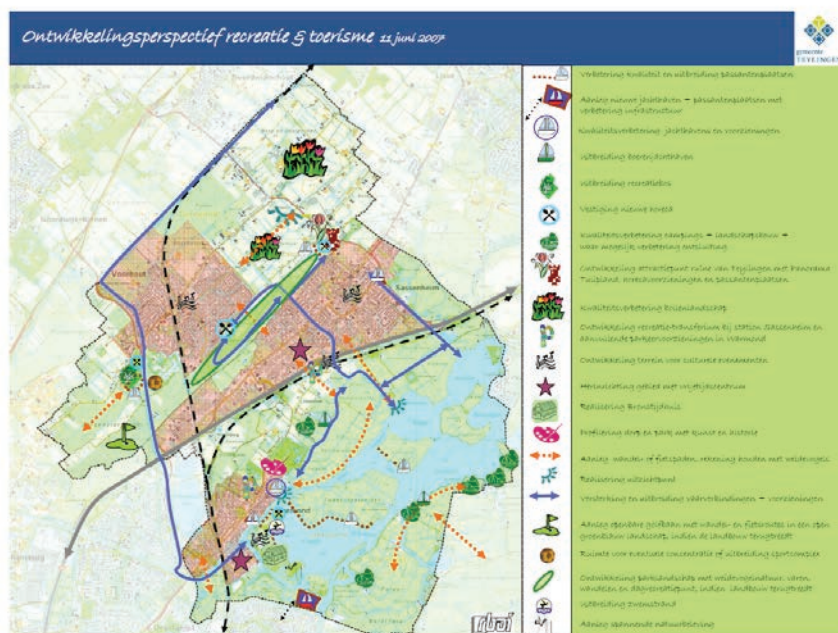
Om de uitvoering de komende tijd goed te monitoren geven we eind 2017 een update waarin we de stand van zaken van de projecten weergeven, gerelateerd aan de beleidsuitgangspunten en aan de visie.

Eind 2019 evalueren we de jaren 2016-2020 en blikken we vooruit naar de toekomst, steeds een stapje verder naar ons droombeeld in 2030.

BIJLAGE 1. WAT HEBBEN WE BEREIKT?

De Visie op recreatie & toerisme Teylingen 2007 was een belangrijk document voor het vastleggen van de gewenste ontwikkelingen en het beschrijven van een groot aantal projecten, actiepunten en onderzoeken.

Figuur Visiekaart 2007

In de visie Recreatie en Toerisme is een actieprogramma opgenomen. Op basis van de troeven zoals genoemd in de visie en het globale actieprogramma, zijn negen projecten geformuleerd. Deze projecten zijn geplaatst over een tijdspad van één tot acht jaar.

De volgende projecten zijn opgenomen in het Uitvoeringsprogramma 2008-2012

- > Recreatieve inrichting Koudenhoorn
- > Aanlegplaatsen passanten
- > Boterhuispolder
- > Uitkijkpunt Kagerplassen en oplossing Knelpunt in Vaarroute
- > Verbetering Routestructuren
- > Historische werf en haven
- > Eendenkooi
- > Toegankelijk maken en betere beleving Bollenvelden
- > Projecten Jachthaven

Project Koudenhoorn

De gemeente Teylingen had de wens de inrichting van het eiland Koudenhoorn te verbeteren. De recreatiemogelijkheden van het eiland werden niet volledig benut en de voorzieningen waren aan modernisering toe. Tevens wilde de gemeente vooruitlopen op de ontwikkelingen in de dagrecreatieve markt.

Project Koudenhoorn

De gemeente Teylingen had de wens de inrichting van het eiland Koudenhoorn te verbeteren. De recreatiemogelijkheden van het eiland werden niet volledig benut en de voorzieningen waren aan modernisering toe. Tevens wilde de gemeente vooruitlopen op de ontwikkelingen in de dagrecreatieve markt.

Na een intensief participatieproces is in 2011 het definitief ontwerp voor het eiland door de gemeenteraad vastgesteld. Het project Koudenhoorn bestond uit vier deelfasen.

1. Aanleggen passantenplaatsen: in totaal zijn aan de kant van het dorp 24 ligplaatsen gerealiseerd en aan de Joppekant van het eiland zijn nog eens 36 ligplaatsen aangelegd.
2. Historische Haven: aan de Joppekant is een steiger gerealiseerd voor historische schepen. De steiger is in gebruik als afmeersteiger voor de oude salonboot 'De Heere Schouten'.
3. Brug naar Koudenhoorn: de brug naar Koudenhoorn was verouderd. Er is een prachtige beweegbare brug, passend bij de idyllische stijl van Warmond gerealiseerd. Deze brug maakt de staande mast route langs deze plek mogelijk.
4. Herinrichting Koudenhoorn: het grootste deelproject was de herinrichting van het eiland. We hebben het strand vergroot, een hondenstrand aangelegd, een nieuwe kinderboerderij gerealiseerd met een toegankelijke geitenweide,

paden en bosschages zijn allemaal aangepakt en opgeknapt, voorzieningen ten behoeve van de scouting en de zeilvereniging gerealiseerd, er is een speelbos ontwikkeld, alle voorzieningen (bankjes, picknicktafels, afvalbakken, infoborden) zijn gemoderniseerd, twee speelplaatsen gerealiseerd, drainage aangelegd op de nattere gedeelten, natuurvriendelijke oevers en paddenpoelen gegraven en als klap op de vuurpijl is er een prachtige horecavoorziening gerealiseerd.

Project Aanlegplaatsen passanten

Op een viertal plekken in de gemeente was behoefte aan openbare passantenplekken. Er zijn in de afgelopen periode daadwerkelijk 54 aanlegplaatsen gerealiseerd op Koudenhoorn, aan beide zijden van het eiland. De aanleg van passantenplaatsen elders in de gemeente heeft in de afgelopen periode geen prioriteit gehad.

Project Boterhuispolder

Teylingen heeft samen met de gemeente Leiderdorp het plan opgevat op de Boterhuispolder meer toegankelijk en beleefbaar te maken. Er is een prachtig plan ontwikkeld voor het Teylingse en het Leiderdorpse deel. Voor Teylingen waren de ingrepen minder intensief. Er zijn fietspaden gerealiseerd, (landbouw)bruggen en kanosteigers aangebracht, ten behoeve van een boerenlandpad zijn voorzieningen zoals loopplanken, stapovers, hekwerken en afrasteringen aangelegd. Daarnaast is er een vissteiger, picknicktafel met afvalbak en fietsenrekken gerealiseerd. Tot slot zijn er ten behoeve van de wateropgave van het Hoogheemraadschap verschillende oevers omgevormd tot natuurvriendelijke oevers. Enkele ingrepen in de richting van het bebouwingscluster aan de westkant van de polder zijn niet gedaan, vanwege onvoldoende overeenstemming met de betrokken agrariër. De tweede fase van het project vindt plaats in de komende jaren.

Project Uitkijkpunt Kagerplassen en oplossen knelpunt in kanoroute

De Kagerplassen zijn prachtig maar op relatief weinig plekken echt te beleven. Het project Kijk op het Blauwe Hart moest hier verandering in brengen. Door een slimme combinatie van projecten is er een uitkijkpunt over de plassen gerealiseerd. Het gebied was in gebruik als vuilnisbelt. De gemeente had van de Provincie de opdracht gekregen de vuilnisbelt te saneren. Daarnaast kwam er een grote hoeveelheid grond vrij vanuit het project Boterhuispolder. De belt werd gesaneerd en afgedekt met de grond uit de Boterhuispolder. Zo was er meteen hoogte ontstaan. Het aanbrengen van een houten uitkijkpunt was nog maar een relatief kleine ingreep. Het terrein is recreatief ingericht.

Het oplossen van het knelpunt in de kanoroute is als project niet doorgegaan. De kosten voor deze relatief kleine ingreep waren dusdanig hoog dat deze maatschappelijk onaanvaardbaar werden geacht.

Project Verbetering Routestructuren

De gemeente wilde de routestructuren in de Bollenstreek aanpakken. Betere bereikbaarheid voor de fiets, de sloep en de benenwagen. Gezamenlijk met de Bollenstreekgemeenten is het fietsknooppuntensysteem uitgerold aansluitend op de andere gemeenten in de regio en is een prachtig wandelnetwerk onder andere voor een groot deel over boerenland aangelegd. In het najaar van 2015 wordt het steeds bekendere sloepennetwerk over de Bollenstreek uitgerold.

Voorbereiding Project Historische werf en haven

Enkele bewoners van Warmond hadden de ambitie om een historische werf te realiseren in de Zwanburgerpolder. Het plan stuitte echter op veel bezwaren en is niet tot uitvoering gebracht. Op dit moment (2015) is er overleg gaande met de initiatiefnemers om een werf te realiseren op Koudenhoorn. Zie hiervoor het project 'NEC en Historische scheepswerf op Koudenhoorn'.

Project Eendenkooi

De eendenkooi is een typisch Nederlands verschijnsel. Er zijn er echter nog maar ongeveer 100 in Nederland over. De Warmondse eendenkooi is de enige overgebleven eendenkooi in de regio. De Stichting Eendenkooi heeft met behulp van subsidies de eendenkooi volledig opgeknapt. De eendenkooi heeft nu zijn functie weer zoals vroeger. Vanwege de rust voor de flora en fauna is de eendenkooi beperkt geopend.

Project Toegankelijk maken en betere beleving Bollenvelden

Er is uiteindelijk geen apart project opgepakt voor het beter beleefbaar maken van de Bollenvelden in de gemeente Teylingen. Wel is in het realiseren van routes voor het wandelen, fietsen en varen in de Bollenstreek steeds gekozen voor routes die langs bollenvelden liepen, opdat de gebruiker (bewoner, recreant of toerist) van de prachtige bollenvelden kan genieten. (100 km wandelnetwerk waarvan de helft over private terreinen). Voor de routes zijn steigers aangelegd en opstappunten in de regio gerealiseerd.

Project Jachthavens in de gemeente Teylingen

Op het moment dat de visie en het Uitvoeringsprogramma werden opgesteld, waren er verschillende initiatieven voor het vergroten/ uitdiepen van bestaande jachthavens en voor het realiseren van nieuwe jachthavens in de gemeente. Kleinschalige ontwikkelingen hebben daadwerkelijk plaatsgevonden. Van der Geest heeft een nieuwe boerenjachthaven gerealiseerd nabij het station Sassenheim. Voor de andere jachthavens was er of geen draagvlak bij de bewoners of bij de Provincie.

Los van het Uitvoeringsprogramma treft u hieronder nog enkele andere toeristisch recreatieve projecten aan die hebben bijgedragen aan het aantrekkelijk maken van de gemeente voor bewoners en bezoekers.

Project Historische scheepswerf Klaas Hennewerf

Dit project is een particulier initiatief dat door middel van POP-subsidie en cofinanciering van de gemeente Oegstgeest en Teylingen is gerealiseerd. Alexander de Vos heeft zich sterk gemaakt om te komen tot de realisatie van een historisch verantwoorde reconstructie van een historische scheepswerf, waardoor de cultuurhistorie van de voorheen vele kleinschalige scheepswerven rond de Kagerplassen zichtbaar en beleefbaar wordt gemaakt. Hiermee is een plek gecreëerd waar het verhaal van de in vergetelheid rakende typische lokale kleine (boeren) bedrijfsvaartuigen rond het Kagerplassengebied kan worden verteld en een nieuwe functie voor toerisme en recreatie krijgt.

Juist de oude bouw- en vaartechnieken dragen bij aan een gezonde en milieuvriendelijke vorm van recreatie in de natuurlijke omgeving van het landelijk gebied in deze tijd.

Project Toegankelijk maken Klaas Hennepoelpolder

De gemeente Oegstgeest moest voor de aanleg van de nieuwbouwwijk Poelgeest natuurcompensatie realiseren. Deze natuurcompensatie vindt plaats in de Klaas Hennepoelpolder. Een deel van de gronden ligt in de gemeente Teylingen (Warmond). Om vanuit Warmond te kunnen genieten van de natuur in de polder is de onderdoorgang bij de Padoxlaan aangepast en een eenvoudige wandelverbinding gelegd naar de bestaande padenstructuur in de rest van de polder op Oegstgeester grondgebied. De wandelverbinding wordt in het najaar van 2015 geopend.

Project Toeristisch OverstapPunt

De gemeente Teylingen is een Toeristisch OverstapPunt (TOP) rijker. Een toeristisch overstappunt is een punt waar recreanten gemakkelijk (gratis) kunnen parkeren en vervolgens het gebied in kunnen gaan (wandeland of fietsend). Daarom is er gekozen voor een centrale plek in de gemeente, dichtbij uitvalswegen en een horeca locatie namelijk; hotel Van der Valk. De TOP is daarnaast ook een informatiepunt voor routes en attracties. Inmiddels is er in navolging van Teylingen ook een TOP gerealiseerd in Lisse, Noordwijk en Katwijk.

Project Gemeentehaven en verhuizing VV

Gelijktijdig met de realisatie van de brug naar Koudenhoorn heeft de gemeentehaven van Warmond als entree naar het eiland Koudenhoorn een flinke opknopbeurt gehad. Tevens is het VV verhuisd naar de gemeentehaven, een mooie centrale plek voor de recreanten en toeristen.

Uit bovenstaande blijkt dat de gemeente Teylingen niet heeft stilgezeten in de afgelopen acht jaar. Er zijn allerlei voorzieningen gerealiseerd om van Teylingen een nog mooiere en aantrekkelijkere gemeente te maken. Maar nu achterover leunen ligt niet in de aard van de gemeente. Met een veranderende markt en veranderende behoeften van de bewoners, toeristen en recreanten is het zaak om bij te blijven en ontwikkelingen te stimuleren. We werken in de regio, samen met onze buurgemeenten aan nieuwe projecten.

BIJLAGE 2. LIJST VAN BELEIDSDOCUMENTEN

In verschillende (regionale) beleidsdocumenten is de lijn voor de gemeente Teylingen uitgezet. Voor voorliggende visie is gebruik gemaakt van de volgende documenten.

- > Structuurvisie 2030 gemeente Teylingen – Duurzaam bloeiend (2015)
- > Strategische visie: Teylingen 2040 - Kompas voor de toekomst (2009)
- > Kadernota 2016-2019 (2015)
- > Visie Detailhandel Teylingen en uitwerking per kern (2013)
- > Uitvoeringsprogramma Leidse Ommelanden 2014 – 2020 (2014)
- > Ambitieverklaring Toerisme Duin- en Bollenstreek (2012)
- > Economische agenda Greenport Duin- en Bollenstreek (2012)
- > Intergemeentelijke Structuurvisie Greenport Duin- en Bollenstreek (2009)
- > Afsprakenkader en actualisatie ISG (2015)

In het voorwoord is gebruik gemaakt van het rapport 'De economische positie van Duin- en Bollenstreek' opgesteld door Bureau Louter (2014).

